

Arbetsrapport 2007-70

Policyprojekt och kunskapsområde

Utvärdering av Centrum för lärande i hållbar utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm

LARS GESCHWIND

Institutet för studier av utbildning och forskning
Drottning Kristinas väg 33D
SE-114 28 Stockholm
www.sister.nu

ISSN 1650-3821

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	3
1 Inledning.....	4
2 Centrets tillkomst och mål	4
3 Organisation och ledning.....	7
4 Ekonomiska förutsättningar	10
5 Hållbar utveckling – perspektiv eller kunskapsområde?.....	11
6 Verksamheten.....	14
7 Slutsatser	18
Referenser.....	21
Tidigare arbetsrapporter	23

SAMMANFATTNING

Denna rapport innehåller en utvärdering av Centrum för lärande i hållbar utveckling (LiHU) vid Lärarhögskolan i Stockholm. Centret har bedrivits som en försöksverksamhet från den 1 mars 2005, dvs. i drygt två år. Sju olika mål har styrt verksamheten. Utvärderingens syfte är att granska måluppfyllelsen. Centrets personal har inte varit överksam. En hel del har hunnits med under dessa två år. Den kritik som framförs i rapporten hör i stor utsträckning ihop med själva målen. Det finns en ambivalent hållning till vad centrumbildningen syftar till: Är det att bevaka ett policyperspektiv eller är det att skapa en egen tvärvetenskaplig utbildning och forskning? Detta är i sin tur kopplat till själva begreppet hållbar utveckling, som i sig bär på denna dubbelhet. Beroende på vilket som betonas är, menar vi, ett centrum att föredra.

Centret finns vid en av tre institutioner vid LHS: institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande (UKL). Men ett av målen har också varit att främja och bevaka perspektivet hållbar utveckling i all utbildning vid hela LHS. Det har varit prioriterat att förankra verksamheten internt. Det förefaller dock inte ha lyckats fullt ut. Ett relativt stort antal externa kontakter har tagits under försöksperioden. Ett par kurser har utvecklats i samarbete med Stockholms universitet liksom olika typer av vidareutbildning och kompetensutveckling för verksamma lärare. Forskningen har inte lämnat några större avtryck. Vår bedömning är att forskarkompetensen vid centret inte har varit tillräcklig.

Centret har levt under knappa ekonomiska förhållanden. Det inledande stödet från LHS har efterhand minskat och de externa intäkterna har inte varit tillräckligt stora. Här kunde det strategiska agerandet ha varit tydligare från centrets sida. Större kraft borde ha lagts på verksamhet som genererar inkomster. Att grunda ett centrum utan annan finansiering än ett grundutbildningsanslag är ett våghalsigt projekt. Det kräver en tydlig strategisk ledning som fokuserar på att öka externa intäkter. Att vidare formulera så ambitiösa och närmast heltäckande mål minskar chansen att uppfylla dem, i synnerhet om kompetensen vid centret inte är tillräcklig.

1 INLEDNING

Den 1 mars 2005 startades Centrum för lärande i hållbar utveckling (LiHU). Syftet med centrumbildningen var ”att bidra till att utveckla lärande för hållbar utveckling på flera olika nivåer, i skola, samhälle och forskning, samt att vara en tydlig aktör när det gäller att driva dessa frågor” (Intern utvärdering s. 1). I enlighet med rektors beslut inrättades centret som en försöksverksamhet fr.o.m. den 1 mars 2005 t.o.m. den 31 december 2007. Vidare beslutades att verksamheten skulle utvärderas av en extern utvärderare under år 2007. Föreliggande rapport är resultatet av den utvärderingen.

Syftet med utvärderingen är att analysera verksamheten vid centret under försöksperioden i relation till målen. Utvärderingen, som alltså i första hand är summativ, bygger på en kombination av dokumentstudier och intervjuer. I anslutning till den externa utvärderingen har centret skrivit en självvärdering. Därtill har verksamhetsberättelser, minnesanteckningar och protokoll studerats, liksom kursplaner, hemsidor m.m. Intervjuer har genomförts med studenter och de verksamma vid centret, anställda och studenter vid LHS i övrigt, samt representanter för centrala myndigheter och andra organisationer. Totalt har intervjuer genomförts med ett tiotal personer. Det stora flertalet som kontaktats har generöst delat med sig av sin tid.

Utvärderingen har genomförts under perioden maj-juni 2007. Preliminära resultat av utvärderingen presenterades vid institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärandes (UKL:s) styrelsemöte den 14 juni. Utvärderingsrapporten levererades den 30 juni 2007.

2 CENTRETS TILLKOMST OCH MÅL

Begreppet hållbar utveckling innebär i korthet att samhällets nödvändiga behov av utveckling på olika områden inte får ske på bekostnad av kommande generationers rätt till ett gott liv. Från att ha varit ett begrepp främst förknippat med miljöfrågor inbegrips numera även bland annat demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Under senare år har flera aktörer lyft fram hållbar utveckling som ett prioriterat område. UNESCO har utlyst 2005-2014 till ett årtionde för lärande i hållbar utveckling. Sveriges riksdag har beslutat om en politik för global utveckling, där utbildning är ett centralt område. Denna politik har bland annat medfört en ändring i högskolelagen: ”Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att

nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa” (1 kap. 5 §).

Initiativtagare till centret var LHS dåvarande rektor. Bakgrunden var ett personligt engagemang samt att detta var en aktuell politisk fråga som inom kort skulle komma att påverka lärarutbildningen på ett mer påtagligt sätt. Varför just centrumformen valdes är dock inte helt klart för oss. Centrumbildningar har länge fyllt viktiga funktioner vid universitet och högskolor, inte minst när det gäller att få till en tvärvetenskaplig, disciplinöverskridande verksamhet som är svår att integrera i den övriga organisationen (Sandström et al 2005; Fröberg et al 2007). LiHU placerades organisatoriskt vid institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande (UKL), vilket var ett medvetet strategiskt val – genom att knyta verksamheten till en institution bedömdes risken vara mindre att centret skulle vara ”fritt flytande”, som det beskrivits i intervjuer.

Att det blev just UKL berodde på flera saker. Genom ett högskolestyrelsebeslut den 29 oktober 1998 tilldelades de tre då nybildade institutionerna var sitt profilområde att utveckla. UKL fick ansvar för miljöfrågorna och deras relation till lärande- och påverkansprocesser. Mot den bakgrunden befanns det senare vara rimligt att vidga uppdraget till att handla om hållbar utveckling. Institutionen för individ, omvärld och lärande (IOL) hade året innan fått ett centrum med inriktning mot genusfrågor, vilket är den institutionens profil.

Det var också resultatet av att det fanns personal vid UKL som visat intresse för att ta på sig uppgiften att organisera centret. Rektor gav i uppdrag till en arbetsgrupp att utreda förutsättningarna för ett nytt centrum med inriktning mot lärande i hållbar utveckling. Ansvariga för den förstudien var de bägge adjunkter som senare fick huvudroller i centrumet. Man kan ifrågasätta det lämpliga i att samma personer som utrett förutsättningarna också kom att bemanna centret. Vårt intryck är att den gruppen borde ha förstärkts med flera personer. I förstudien byggdes nämligen en del förutsättningar in som i högsta grad påverkar måluppfyllelsen. Den skisserade verksamheten omfattar fyra ”bärande grundpelare” (Förstudie s. 4):

- Grundutbildningen på LHS

- Forskning och utvecklingsarbetet på området Utbildning för Hållbar Utveckling
- Samarbete med regionen runt Stockholm i syfte att skapa kompetensutveckling för lärare och andra aktörer på området.
- Remissinstans internt och externt inför skrivelser och beslut.

Dessa grundpelare omfattar som synes en heltäckande verksamhet. Förstudien återremitterades av rektors tjänstemän eftersom väsentliga delar saknades. Bland annat efterlystes en lösning på hur vetenskapligt meriterade personer skulle knytas till centret, med tanke på målet att även bedriva forskning och utvecklingsarbete. Därtill efterlystes förslag på organisation och budget samt namn på centret. Den kompletterande utredningen är daterad 040915.

Resultatet av förstudien och kompletteringen blev följande mål för centret:

1. att vara en tydlig aktör inom området utbildning för hållbar utveckling,
2. att vara en naturlig kontaktyta gentemot högskolor, myndigheter och andra instanser som har intresse av dessa frågor,
3. att understödja och utveckla arbetet med frågor om utbildning för hållbar utveckling. Detta ska ske genom att utveckla kurser inom området på såväl grundutbildnings- som påbyggnads- och forskarutbildningsnivå vid Lärarhögskolan,
4. att som remissinstans bevaka perspektivet hållbar utveckling internt och externt,
5. att tillsammans med andra aktörer utveckla en miljö för forskning kring utbildning i hållbar utveckling,
6. att tillsammans med lärare och förskollärare leda utvecklingen av utbildning för hållbar utveckling i verksamheterna på skolan och förskolan,
7. att inom Lärarhögskolan samt tillsammans med kommuner och andra aktörer utveckla kompetensutveckling på området.

Utvärderingens syfte är som sagt att utvärdera centrets måluppfyllelse under försöksperioden. Men det är angeläget att dessförinnan säga något om själva målen. I vilken mån ger de rimliga förutsättningar för att utföra uppdraget? Vi ställer oss högst tveksamma till hur målen är formulerade. För det första är de, vilket även påpekades i återremitteringen av förstudien, alltför omfattande för den personal som varit verksam vid centret. Det finns också en otydlighet om prioriteringar: Vad är viktigast? Är det a) att fungera som en ”påtryckare” internt på LHS, för att driva på integrationen av lärande för hållbar utveckling? Är det b) att vidareutveckla egen expertis på området? Är det i så fall utbildning eller forskning som är huvudverksamheten? Målen är inte heller lätta att förhålla sig till, och leva upp till, för de inblandade. Hur uppfyller man målen att vara ”tydlig aktör” och ”naturlig kontaktyta” (som för övrigt är svåra att hålla isär)?

I centrets styrgrupp diskuterades uppenbarligen tidigt vikten av tydliga och uppföljningsbara mål. Diskussionerna har dock inte lett till någon revidering eller ens en viktning av dem. Detta är att beklaga. När det gäller målformulering, och dess relation till befintlig kompetens, borde även ansvarig institutionsstyrelse och rektor ha agerat tydligare. Antingen skulle målen ha begränsats eller så skulle kompetensen ha förstärkts. Styrgruppsprotokollen ger intryck av att måluppfyllelsen tagits på allvar. Men vad vi saknar är formulerade framgångskriterier och en långsiktig vision för verksamheten. Vad är det som ska uppnås? Och hur? Ja, kanske är det så man ska tolka målen som refererats i föregående syfte: att vara ”en tydlig aktör” och ”en naturlig kontaktyta” är snarare en vision att förhålla sig till.

3 ORGANISATION OCH LEDNING

LiHU har under hela försöksperioden tillhört institutionen UKL som även haft ekonomi- och personalansvar. Prefekten vid UKL uppdrogs genom rektorsbeslutet att utse en styrgrupp för centret. Styrgruppens uppgift är att vara ”ett forum för planering och genomförande av centrets verksamhet samt förbereda ärenden och föreslå beslut till prefekt och institutionsstyrelse” (Rektorsbeslut 2005-02-14). Styrgruppen ska bestå av en lärare från varje institution, minst tre externa ledamöter och minst en studentrepresentant. Man har strävat efter att sätta samman en grupp med så bred representation som möjligt. De externa representanterna tillhör organisationerna KTH, Stockholms universitet, SIDA/Myndigheten för skolutveckling och svenska UNESCO-

rådet. Styrgruppen har sammanträtt ca två gånger per termin. Endast ett fåtal gånger har dock gruppen varit fulltalig.

Vårt intryck är att styrgruppen i stor utsträckning har fungerat som en referensgrupp som kommer med inspel och råd till verksamheten. De har vidgat perspektiven och fungerat som ett uppskattat bollplank. Men inte bara, enligt självvärderingen har gruppen även fungerat som forum för planering och strategiska beslut, och samtidigt som kritisk granskare av den operativa gruppens verksamhet. Möjligen beroende på att styrgruppen består av personer från olika organisationer har styrningen dock inte varit stark från det hållet. Ett sådant förhållande är dock inte ovanligt, uppenbarligen inte heller vid LHS (jfr utvärderingen av Centrum för genus och utbildningsvetenskap).

Tanken är att de övergripande beslut som fattas av styrgruppen operationaliseras och implementeras av en operativ grupp. I den operativa gruppen ingår representanter från flera institutioner vid LHS, men tonvikten ligger på personal från UKL. Centrets kärnpersonal utgörs av befintliga lärare (adjunkter) vid LHS som har ett intresse av lärande för hållbar utveckling. De resurser som satsats på centret utgörs till största delen av löner till medlemmarna i den operativa gruppen. Ingen av dem har dock under försöksperioden haft en tjänstgöringsgrad som överstiger 25 procent. Sammanlagt utgör centrets personalkostnader mindre än en heltidstjänst. Det är för lite för att utföra ett så pass omfattande och ambitiöst uppdrag. Rollen som föreståndare för centret borde vara minst en halvtidstjänst för att få fart i verksamheten. De anställda vid centret har en mängd andra uppdrag som splittrar deras arbetssituation och försvårar ett koncentrerat arbete vid centret.

Gruppen har sammanträtt en gång i månaden med syfte att utvärdera och planera verksamheten. Vårt intryck är att det är upp till var och en att hitta på saker att göra. Centrets verksamhet bygger på egna initiativ och det finns en hög frihetsgrad när det gäller arbetet. Ledarskapet är således tämligen återhållet, vilket är högst medvetet. Den idé som genomsyrar arbetet – underifrånperspektivet – är tydligt även när det gäller ledningen för centret. Detta beskrivs i positiva ordalag av centrets personal. Inte minst syns underifrånperspektivet i initiativet med studentmedarbetare vid centret. Två studenter åt gången är timanställda på ca 20 procent var vid centret. Studenterna är bland annat kursansvariga för kursen Världens eko och lärande i hållbar utveckling,

vilket vi återkommer till nedan. Någon bestämd tidsperiod för dessa anställningar finns inte. Så här långt har fyra studenter varit anställda som medarbetare.

Vårt sammantagna intryck är att de verksamma vid centret är mycket engagerade i frågorna kring hållbar utveckling. De utgör en grupp entusiaster och eldsjälar som brinner för frågorna. Fram tonar dock bilden av en ofokuserad och spretig verksamhet. Den strategiska ledningen har lyst med sin frånvaro och en tydligare prioritering borde ha gjorts mellan målen. Att i så hög grad agera *ad hoc* och utan styrning är inte tillrådligt under en tidsbestämd försöksverksamhet. Riskerna ökar att de mål, som satts upp av de verksamma själva, inte uppfylls. Om var och en gör som man själv vill kan man i förlängningen fråga sig vad man ska ha ett centrum till. Om syftet är att samla personer som delar ett visst intresse passar nätverksformen bättre. En del av ansvaret faller även på institutionsstyrelsen som borde ha uppmärksammat dessa brister.

Vi är också tveksamma till den organisatoriska placeringen vid en av LHS tre institutioner. Av våra intervjuer att döma riskerar LiHU att uppfattas som en enhet som tillhör UKL, och därför är deras angelägenhet kopplat till institutionens miljöprofil. Icke desto mindre kan verksamheten vid centret användas för att visa upp för omvärlden (t.ex. Högskoleverket) att LHS engagerar sig i frågor kring hållbar utveckling. Då fungerar centrumbildningen snarast som ett alibi.

Hållbar utveckling finns nu inte bara i högskolelagen, utan även i lärandemålen för lärarutbildningen samt i LHS lokala mål. Det innebär att det är ett perspektiv som ska finnas i alla utbildningar. Detta lyfter också centret fram som ett *raison d'être*. Ett av syftena med centret är att bidra till att implementera perspektivet. Men om hållbar utveckling, liksom andra perspektiv som t.ex. internationalisering, jämställdhet och mångfald ska främjas i verksamheten, borde inte a) LHS som helhet, via de centrala styrdokumenterna, ändras b) ett eventuellt centrum för att implementera detta läggas centralt på högskolan? Det anser vi. Man kan också fråga sig om det är syftet med en centrumbildning, att, som det står i förstudien (s. 7), ”medvetandegöra personalen vid LHS om vad perspektivet Hållbar Utveckling innefattar och de deklarerade som finns i styrdokumenterna”.

4 EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Avgörande för möjligheterna att uppfylla målen är också de ekonomiska förutsättningarna. För att genomföra förstudien fick de bägge utredarna 115 000 kr under år 2003. LiHU tilldelades 600 000 kr av LHS grundutbildningsanslag för nio månaders verksamhet under år 2005 och ytterligare 500 000 för de första åtta månaderna 2006, plus extra medel för utveckling av kurs på engelska. Som redan har antytt är anslaget litet i förhållande till det breda uppdrag centret har. UKL har avsatt 300 000 kr för verksamheten år 2007. Huvuddelen av kostnaderna utgörs av löner. Under hela försöksperioden har centret varit befriad från institutionsavgift, s.k. overhead, som annars skulle vara 25 procent av anslaget.

<u>ÅR</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>	<u>2007-06-28</u>
Intäkter	600 000	525 148	300 000
Kostnader	475 575	493 124	234 300
Resultat	124 425	32 024	65 700

Centret har under sin verksamhetstid haft en ansvarsfull ekonomihantering och inte gjort några ekonomiskt våghalsiga satsningar. Det är till och med så att de anslagna medlen inte har utnyttjats till fullo. Det innebar bland annat att det överskott på 124 425 kr som centret redovisade år 2005 användes till att minska institutionens underskott. Det förefaller ha kommit som en överraskning för centrets operativa grupp att deras medel kunde försvinna tillbaka in i institutionen och alltså inte var centrets egna pengar. Men att institutionen har det ekonomiska ansvaret och inte centret borde ha varit uppenbart för de centrumansvariga. Att statliga anslagsmedel inte får flyttas över mellan verksamhetsår borde inte heller vara någon överraskning. Här verkar inte kommunikationen med UKL fungera tillfredsställande. Man kan också ställa sig frågan vilka signaler det ger till omvärlden att inte alla pengar utnyttjas. En elak tolkning är att centret klarar sig med mindre medel.

Såvitt vi har förstått det, ska samma verksamhet som tidigare nu göras med mindre pengar. Det utgår från tanken att andra inkomster ska ersätta LHS basfinansiering. De externa inkomsterna har dock inte varit stora, inte på långt håll i den omfattning som skulle behövas för att komma upp i det första årets nivå. Detta har bland annat fått till följd att en del ideellt arbete bedrivits. Intäkterna utgörs av ersättning för utveckling

och genomförande av en kurs, ett utvecklingsprojekt med en grundskola samt föreläsningssarvoden.

Frågan är hur intäkterna ska kunna ökas. Arbetet med att söka externa forskningsanslag kräver att disputerade forskare går i bräschen, vilket inte har skett. Utvärderarna är inte experter på fältet hållbar utveckling, men de signaler vi har fått är dock att det finns en hel del pengar att söka hos olika finansiärer, inte minst på EU-nivå. Ett viktigt område är samverkan med skolor i stockholmsområdet. Den verksamheten, dvs. föreläsningar och annan kompetensutveckling för lärare, är viktig och förefaller vara det som ligger centrals personal varmast om hjärtat. Problemet är att skolor inte har mycket pengar att lägga på verksamheter av detta slag. Här kunde Myndigheten för skolutveckling fylla en central roll, liksom Myndigheten för nätverk och samarbete (NSHU).

Den ekonomiska hanteringen inger inte något större förtroende. Insikten att verksamheten skulle behöva ”bära sig själv” efter försöksverksamheten tycks ha kommit sent för den operativa gruppen. Det uttalade målet att öka de externa resurserna har inte uppfyllts. Det vanliga vid igångsättandet av en inledningsvis högskolestödd centrumverksamhet är att man från den första dagen arbetar hårt och målmedvetet för att trygga sin finansiering och därmed fortsatta överlevnad. Mål och strategier går ut på att minska sårbarheten och att vidga sin portfölj med finansiärer. I dagens finansieringsklimat är det mycket få verksamheter, om några alls, som kan påräkna evig basfinansiering från lärosätets sida. Snarast är det oftast så, att de externa pengarna kommer först och att de därefter åtföljs av lärosätets motfinansiering.

Vår slutsats är att det borde ha funnits någon disputerad lärare i den operativa gruppen vid centret, vilket skulle ha ökat möjligheterna att söka forsknings- och utvecklingsmedel. Detta påpekades när förstudien återremitterades, men föranledde dessvärre inte någon ytterligare åtgärd från ledningens sida.

5 HÅLLBAR UTVECKLING – PERSPEKTIV ELLER KUNSKAPSOMRÅDE?

LiHUs sju olika verksamhetsmål tangerar den viktiga frågan hur man ska betrakta själva begreppet hållbar utveckling. Enligt centrals programförklaring innehåller begreppet fred, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kulturell mångfald, hälsa, naturresurser, miljöproblem och fattigdomsbekämpning. Det slås fast att hållbar utveckling är ett

”perspektiv som belyser kopplingen mellan resursfrågor, samhällsfrågor och utvecklingsfrågor”. En bärande princip i arbetet för den hållbara utvecklingen är att ekonomiska, sociala och ekologiska principer är integrerade och att frågorna ska behandlas ur ett helhetsperspektiv.

Så långt meddelar programförklaringen att begreppet är brett: i stort sett alla viktiga frågor i samhället inbegrips. Det innebär också ett moraliskt ställningstagande i form av ett ansvar för det egna handlandet. Utbildning för hållbar utveckling har alltså ett fostrande och attitydpåverkande drag. Den strävar efter att människor i större utsträckning ska ta ansvar för att skapa en bättre värld. Attitydpåverkan är inte något nytt inslag i utbildningssammanhang. Det har tvärtom varit ett av syftena med utbildning i alla tider. I dagens högskolelag och högskoleförordning finns ett flertal aspekter som kan härledas till detta. Inte minst målen för lärarexamen, utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen, finns aspekter av hållbar utveckling med: ”förmedla och förankra samhällets och demokratins värdegrund”, ”orientera sig om, analysera och ta ställning till allmänmänskliga frågor, ekologiska livsbetingelser och förändringar i omvärlden”, ”inse betydelsen av könsskillnader i undervisningssituationen och vid presentationen av ämnesstoffet”.

Enligt ett synsätt är hållbar utveckling ett perspektiv (som kan anläggas på något studieobjekt) i vilket de ekonomiska, sociala och ekologiska principerna ska utgöra ett helhetsperspektiv. Man kan också tolka hållbar utveckling som ett tvärvetenskapligt kunskapsområde som befinner sig i de tidiga stadierna av disciplinformer (jfr Sandström et al 2005). Vilken del av de tre dimensionerna – den ekonomiska, sociala eller den miljömässiga – som ska betonas diskuteras livligt. Inte minst finns det olika tolkningar av begreppet beroende på vilken del av världen man kommer ifrån. Även när det gäller forskningen är dock det önskade resultatet, och visionen, mycket viktig. Att forskningen ska vara *för* en hållbar utveckling är minst lika viktigt som att den är *inom området* hållbar utveckling (Mobjörk 2004).

Vilken är då synen på *lärande* för hållbar utveckling, som är centrets fokus? Det framgår att tanken om individens delaktighet, ansvar och engagemang är en viktig tanke, en annan är demokrati, ett tredje är begreppet handlingskompetens, dvs. både kunskap om utvecklingen och en förmåga att påverka den. För studenten handlar det om att ”erövra

en kritisk förmåga att kritiskt problematisera frågor av global och intergenerationell karaktär, samt att formulera strategier för att möta dessa frågor”. Av programförklaringen framgår det också att lärande för hållbar utveckling även innehåller tankar om att studenterna ”får möjlighet att mötas i demokratiska samtal”. I begreppet finns således också en pedagogisk grundsyn, där lärandet utgår från ett underifrånperspektiv, med aktivt sökande studenter snarare än förmedlande lärare. Ett lärande för hållbar utveckling karakteriseras av demokratiska arbetsmetoder och processinriktade förhållningssätt där de lärande är delaktiga och har ett reellt inflytande. Enligt Myndigheten för skolutveckling innebär det demokratiska arbetssätt, kritiska förhållningssätt, ämnesövergripande samarbeten och en mångfald av pedagogiska metoder (http://www.skolutveckling.se/demokrati_jamstalldhet_inflytande/hallbarutveckling).

Begreppen hållbar utveckling liksom lärande i hållbar utveckling är som synes breda. Det utesluter dock inte att det i centrets programförklaring uttrycks en inkluderande hållning, nämligen vikten av att:

”bevara en öppenhet för att innehållsfrågorna kan komma att variera och att dessa får växa fram, på olika nivåer utifrån de nätverk av intressenter som samverkar. För såväl forskning som undervisning, är det viktigt att verka för att bevara bredden och perspektiveringen på frågorna. Och snarare än att implementera en färdig plan för utbildningen handlar det om att bibehålla frågan vad en god undervisning för hållbar utveckling är öppen”.

För studenterna blir utbildningen en förberedelse för att väga olika alternativ mot varandra, att inse att det finns flera alternativa svar och att de bedömningar som görs måste kontextualiseras i tid och rum. Den brittiske forskaren Ronald Barnett har tangerat detta i sin bok *The Idea of Higher Education*: högre utbildning går ut på att förbereda studenter att leva i en superkomplex värld. Detta är dock, vilket vi återkommer till, ett av problemen med implementeringen av perspektivet. Inte nog med att begreppet hållbar utveckling är mycket brett, det kan också förändras löpande i takt med att omvärlden säger det.

6 VERKSAMHETEN

ATT FÖRANKRA INTERNT VID LHS

Efter den övergripande diskussionen i föregående kapitel om mål, begrepp och förutsättningar riktar vi nu blickarna mot det som har åstadkommits. En prioritering som tidigt beslutades i styrgruppen var att försöka förankra verksamheten internt på LHS. Detta var en av erfarenheterna som gjorts vid etableringen av Centrum för genus och utbildningsvetenskap. LiHU presenterades följaktligen vid personalkonferenser vid Lärarhögskolans olika institutioner. Under det första året inleddes också kontakter med en mängd aktörer inom och utanför Lärarhögskolan, bland annat andra centrumbildningar. Det inre arbetet vid LHS ansågs dock helt nödvändigt för att motivera en fortsatt existens efter försöksperioden.

Det är emellertid uppenbart att den interna förankringen inte blivit så stark som centrets företrädare har önskat. I den självvärdering som skrivits tas följaktligen framst de utåtriktade insatserna upp som uppnådda resultat, konkretiserade genom redovisning av hur många personer som nåtts vid respektive tillfälle. Samtal med personer, såväl studenter som lärare verksamma vid LHS, bekräftar bilden att målet att vara en tydlig aktör inåt i organisationen inte nåtts fullt ut.

Förklaringarna till att den interna förankringen inte varit mer framgångsrik är sannolikt flera, men det stora omvandlingstryck som LHS som helhet har utsatts för har inte varit gynnsamt för centret. Det kommande uppgåendet i Stockholms universitet präglar stämningen bland lärare och studenter. När hela högskolans framtid är i stöpsleven är det inte lätt att förankra perspektiv. Viljan att utveckla nya kurser, med eller utan hållbar utveckling-perspektiv, har av förståeliga skäl sviktat.

Icke desto mindre finns det saker som kunde ha prioriterats hårdare. En tydligare och mer gedigen kommunikationsstrategi borde ha tagits fram. Ett exempel är den egna hemsidan som lämnar en hel del i övrigt att önska, t.ex. information om vilken forskning som bedrivs. Det kan förefalla obetydligt, men den exponering som finns på Internet är viktig för spridningen. Många söker på nätet ("googlar") som en av de första åtgärderna om mer information önskas. Det faktum att det tagit ett och halvt år att överhuvudtaget få upp hemsidan är därför inte acceptabelt i förhållande till målen "naturlig kontaktyta" och "tydlig aktör". Apropå Internet bör också noteras att

verksamheten inte finns med under rubriken Organisation från A till Ö på LHS hemsida. Centret finns inte heller med i personalkatalogen.

De andra omvärldsförändringar som nämns i självvärderingen, t.ex. implementeringen av Bologna, har vi svårare att uppfatta som hinder för perspektivet hållbar utveckling. Borde det inte tvärtom då finnas möjlighet att diskutera innehåll och perspektiv, bland annat under punkten värdegrund som ska finnas med i lärandemålen? Hur ska man förklara den övriga organisationens ljumma intresse? Trots att hållbar utveckling finns i högskolelag och examensbeskrivning har inte efterfrågan varit stor. Kan det möjligen bero på att begreppet dels ställer krav på integrerade ämnesmässiga perspektiv, dels implicerar vissa arbetssätt? Det förefaller inte omöjligt. Detta understryker intrycket att den egna utvecklingen av forskning och kurser borde ha tillåtits dominera, snarare än att försöka påverka andra lärare att ändra sin undervisning.

ATT VARA REMISSINSTANS FÖR FRÅGOR OM HÅLLBAR UTVECKLING

I LHS remissvar på SOU:n Att lära för hållbar utveckling, nämns LiHU som ett exempel på vad högskolan gör i dessa frågor: ”Centrumet har en särskild uppgift att bedriva forskning och pedagogisk verksamhet inom området samt att föra ut dessa kunskaper till samhället i stort”. Remissvaret, som togs fram av den högsta ledningen vid LHS (rektor, utbildningsledare, prorektor, förvaltningschef och biträdande förvaltningschef), stödde lagändring och ansåg att en översyn av examensordningen som följd var ett utmärkt förslag. LHS vill ”betona att det krävs tydligt stöd i lagstiftning och övriga styrdokument precis som betänkandet föreslår” (Remissvar på SOU Att lära för hållbar utveckling).

LHS var långtifrån ensamma om att bestyrka en lagändring. En genomgång av remissvaren visar att merparten av svenska universitet och högskolor ställde sig positiva till en tydligare styrning från statens sida. Uppsala universitet skriver t.ex. i sitt remissvar att ”Ändringar i skollag och högskolelag är inte i sig starka nog utan de måste kombineras med mer kraftfulla styrinstrument”. Faktum är att endast fyra lärosäten avvisade en lagändring: Karolinska institutet, Örebro universitet, Kungl. Musikhögskolan och SLU.

UTÅTRIKTAD VERKSAMHET

Trots att den interna förankringen var prioriterad har en hel del krut lagts vid andra aktiviteter. Vårt intryck är att den utåtriktade verksamheten ändå har utgjort en tämligen stor del av centrets verksamhet. Tidigt togs, att döma av verksamhetsberättelserna, en mängd andra kontakter med organisationer som ligger utanför högskolan, exempelvis WWF, Håll Sverige Rent, Oskarshamns energi och Svensk fjärrvärme.

Genom en av studentmedarbetarna öppnade sig också möjligheter att samarbeta med Makerere University i Uganda, i samarbete med ett annat centrum vid LHS: International Teacher Education and Research Multidisciplinary Support (ITERMS). Det samarbetet har efterhand fördjupats och även resulterat i workshops och en gemensam ansökan om forskningsprojekt.

Samverkan med skolor är ett av målen med centret. Här finns det upparbetade kontakter och ett stort intresse. Ungdomsskolan har dock som bekant mycket begränsade resurser vilket gör att det är ett viktigt men dessvärre inte så inkomstbringande arbete. Snarast har en del ideell verksamhet i form av föreläsningar och annan kompetensutveckling av lärare genomförts.

Det kan konstateras att den utåtriktade verksamheten har överträffat förväntningarna hos centrets medarbetare. Det beskrivs som en positiv överraskning. Onekligen har ett stort antal externa kontakter tagits under den korta tid som centret varit verksamt. Men, återigen, det svåra är att hitta folk som är intresserade av hållbar utveckling, den verkliga utmaningen är att erbjuda något som är eftertraktat.

KURSUTVECKLING

Ett av målen är att utveckla egna kurser på alla utbildningsnivåer. Tillsammans med Stockholms universitet har kursen Människa i ett hållbart samhälle vidareutvecklats. Den kursen fanns dock innan centret etablerades. Samarbetet mellan lärosätena synes vara gott. Ett hundratal aktiva lärare eller lärarstuderande har gått kursen.

En kurs som däremot har initierats av centret är kursen Världens eko och lärande i hållbar utveckling. Kursen omfattar 5 poäng, och utgör ett andra, didaktiskt inriktat moment inom 10-poängskursen med samma namn som ges i samarbete med Stockholms universitet. Den beskrivs som LHS första studentdrivna kurs, vilket

innebär att de bägge studenter som är anställda vid centret har utvecklat kursen. Ansvariga examinatorer är dock lärare. En studentdriven kurs är helt i linje med de pedagogiska principer på vilka lärande för hållbar utveckling vilar: ett underifrånperspektiv där studenterna har en aktiv och till och med en ledande roll. Omvänt beskriver sig lärarna som "vaktmästare" som mest är med för att låsa upp dörrar och för att underlätta i största allmänhet.

Studentdriven betyder dock inte att de studenter som går kursen driver den, utan snarare att de kursansvariga är studenter som parallellt går sin utbildning, alternativt nyligen har avslutat den, och är anställda vid centret. Av schema och kursplan kan man dra slutsatsen att studenterna i första hand har ett administrativt ansvar. Själva underifrånperspektivet, med studentmedarbetare, lyfts fram som ett värde i sig. Det ansågs som strategiskt viktigt att engagera studenter, "en fjäder i hatten", för institutionen internt på LHS. Det är säkert positivt för studentmedarbetarna och de förefaller högst engagerade och kompetenta. Men vi kan inte låta bli att ställa frågan varför kursen blir bättre av att det är studenter som driver den. På vilket sätt gynnar det de studenter som går kursen?

Enligt måldokumentet ska kurser utvecklas på alla utbildningsnivåer: grundläggande nivå, avancerad nivå och forskarnivå. Detta mycket ambitiösa mål har inte uppfyllts men en grund har lagts och det tycks som om en kurs på avancerad nivå kan komma att utvecklas inom programmet Civilingenjör och Lärare, som är ett samarbete mellan LHS och KTH. Kurser på forskarnivå har inte utvecklats.

SEMINARIER OCH KONFERENSER

Centret har även genomfört ett relativt stort antal enstaka föreläsningar, seminarier, konferenser, m.m. Som en inledning på verksamheten arrangerades en större konferens vid LHS i samarbete med Myndigheten för skolutveckling. Vid LHS har även ett antal "didaktiska samtal" förts. Dessa har haft olika teman: Hållbar utveckling och teknik, HU och genus, HU i förskola samt HU och friluftsliv. Under 2006 och 2007 har man också utvecklat och genomfört en nationell seminarier serie för lärarutbildare tillsammans med Den Globala Skolan.

FORSKNING

Målet är formulerat som att ”tillsammans med andra aktörer utveckla en miljö för forskning kring utbildning i hållbar utveckling”. Även när det gäller detta mål har man inte nått så långt som man själv har önskat från centrets sida. Det tar lång tid att bygga upp forskningsmiljöer, inte minst när det handlar om ett relativt nytt kunskapsområde. I centrets begynnelse inventerades alla pågående avhandlingsprojekt och examensarbeten vars inriktning tangerade hållbar utveckling och som kunde vara intresserade av samarbete. Några examensarbeten har också handletts. En av centrets drivande personer slutför för närvarande sin doktorsavhandling på temat lärande i hållbar utveckling. Ett visst hopp knyts till att han ska kunna fortsätta sin forskning efter avlagd examen och även bidra med externa forskningsmedel. Att centrets kärngrupp inte själva har varit disputerade och etablerade forskningsnamn har försvårat möjligheterna att uppfylla målet. Detta får anses vara en akilleshäla för centret.

Man verkar i hög grad ha förlitat sig på att den LHS-professor som sitter i styrgruppen ska ansvara för forskningen. Centret är, mycket via professorns kontakter, knutet till ett forskningsinstitut som bildats i samarbete mellan Uppsala universitet, Örebro universitet och Mälardalens högskola. Dels verkar samarbetet i ett tidigt skede, dels verkar inte centrets position i institutet särskilt framträdande (även om det i självvärderingen beskrivs som att man är en stark nod). Inte heller institutet har ännu någon extern finansiering att enas kring.

Med tanke på framtida samgående med Stockholms universitet skulle man ha väntat sig ett större samarbete med de framgångsrika miljöer som finns vid Centrum för tillämpad miljöforskning (CTM) och pedagogik. Uppenbarligen har dock kontakterna med ovan nämnda institut dominerat. Vissa kontakter har dock tagits med CTM för framtida samarbete.

7 SLUTSATSER

Området hållbar utveckling är av en sådan karaktär att många som arbetar med frågorna präglas av entusiasm och förändringsvilja. Härvidlag utgör inte LiHU något undantag. Det har under arbetet med utvärderingen blivit tydligt att det finns goda intentioner och ett genuint intresse för frågorna. Det har framkommit en viss naivitet när det gäller ekonomiska resurser. Grundanslaget har förvisso inte varit stort i

förhållande till målen. Men LiHU har inte präglats av den entreprenörsanda som man ofta möts av vid nystartade verksamheter, och som i stort sett är nödvändig för en långsiktig verksamhet. Det är inte möjligt att enbart förlita sig på fortsatta medel från LHS grundutbildningsanslag, i synnerhet om inte dessa används fullt ut vilket har varit fallet. De externa inkomsterna har visserligen ökat efterhand, men inte alls i den omfattning som krävs.

En viktig förklaring till att centret inte nått ända fram beträffande målen beror på bristande strategiskt tänkande och resursmässig prioritering. Det beror också på målen i sig. De sju mål som satts upp för centret, av dess egen personal, kan grupperas på följande sätt:

- Bevakning av perspektivet hållbar utveckling internt och externt
- Utveckling av forskning, utbildning och kompetensutveckling inom kunskapsområdet hållbar utveckling

Målen under den första punkten handlar om kommunikation och påverkan, medan det under den andra handlar om utbildning, forskning och samverkan. Vad har varit viktigast? Det borde ha klagjorts. Ett strategiskt vägval som tidigt valdes var att försöka förankra verksamheten internt vid LHS. Detta har dock inte varit helt lätt av olika skäl. Ett, som ligger utanför centrets makt att påverka, är sammanslagningen med Stockholms universitet, vilket medfört kraftiga konvulsioner vid LHS. Det har givetvis gjort att mycket fokus har legat på den framtida organisationen och verksamheten. De inledande kontakter som togs med LHS institutioner förefaller ha varit uppskattade.

Det svåra kommer i den nästa fasen: Vad har centret att erbjuda resten av organisationen? Ska man fungera som stöd och experthjälp för att bevaka perspektivet hållbar utveckling? Eller ska man utveckla egna kurser som kan köpas in av intresserade? Här har det troligtvis betydelse att begreppet är så brett. Att integrera ett genusperspektiv, eller ett miljöperspektiv, eller för all del ett rättviseperspektiv, låter sig lättare göras än att beakta hållbar utveckling, som i sig även har alla nyss nämnda aspekter plus några till. Detta är ett vägval som borde ha diskuterats mer, eftersom det också är knutet till resurser och placering vid LHS. Om den huvudsakliga uppgiften är

att utveckla egna kurser finns en konkret inkomstbringande möjlighet. Däremot blir en del av centrets uppdrag nedtonat, nämligen den att ”bevaka perspektivet” internt.

Ett sådant vägval hör också ihop med synen på hållbar utveckling: Är det ett politiskt och vetenskapligt perspektiv som ska genomsyra all utbildning eller är det ett nytt embryonalt, tvärvetenskapligt kunskapsområde? Det kan givetvis vara både-och, som exemplet genus visar. Men beroende på var betoningen ligger i verksamheten är centrumformen mer lämplig. Frågan kompliceras således också av begreppets policyanknytning. Genom ändringen i högskolelagen och andra styrdokument ska all utbildning påverkas, men det är bara en av institutionerna vid LHS som har det som profil. Vi menar att ett tvärvetenskapligt centrum med en inriktning mot lärande i hållbar utveckling kan vara högst motiverat, men då ska kärnverksamheten – utbildning och forskning – vara huvudnumret. All erfarenhet tyder på att just centrumbildningar kan vara ett effektivt sätt att få till stånd gränsöverskridande utbildning och forskning.

Vi menar alltså att saker ska göras i rätt ordning. Om framgångsrik akademisk verksamhet utvecklas, och här finns lovande inslag, då finns det också något att föra ut, och då ökar chansen att omvärlden blir intresserad. Då blir man en ”tydlig aktör” och ”naturlig kontaktyta”, men först då. Att däremot, vilket är det som har prioriterats, börja med nätverkandet och kontaktskapandet internt och externt, kan riskera att stanna vid de första kontakterna utan vidare utveckling.

REFERENSER

LITTERATUR

Barnett, Ronald 1990, *The Idea of Higher Education*, Buckingham: The Society for Research into Higher Education & Open University Press

Fröberg, Johan; Geschwind, Lars; Sundström, Carl 2007, *Att utvärdera tvärvetenskap. Reflektioner utifrån Högskoleverkets utvärderingar 2001-2005*, Högskoleverkets rapportserie 2007:34 R

Mark, Eva 2006, *Utvärdering av Centrum för genus och utbildningsvetenskap vid Stockholms lärarhögskola*, Göteborgs universitet

Mobjörk, Malin 2004, *En kluven tid? En studie av idéer och föreställningar om vetenskap och kunskap i Stiftelsen för miljöstrategisk forskning*, MISTRA, Linköping Studie in Arts and Science

Sandström, Ulf; Friberg, Magnus; Hyenstrand, Per; Larsson, Kjell; Wadskog, Daniel 2005, *Tvärvetenskap – en analys*, Vetenskapsrådets rapportserie 10:2005

SOU 2004:104, *Att lära för hållbar utveckling*

Utbildningsväsendets författningsböcker 2006/07 DEL 3 Universitet och högskolor

MATERIAL OM CENTRET

Analysis of Professional Preparation and Development of Teachers – A Case Study of the School of Education, Makerere University and Selected Secondary Schools in Uganda. A collaborative Research Project by The School of Education, Makerere University and Stockholm Institute of Education, Sweden

Debattartikel: Var kommer framtidsfrågorna in när regeringen satsar fortbildningsmiljarder på läraryrket?

Förstudie med syfte att kartlägga förutsättningarna för en centrumbildning för Utbildning för Hållbar Utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm, dnr 59-503/04

Kompletterande utredning till "Förstudie med syfte att kartlägga förutsättningarna för en centrumbildning för Utbildning för Hållbar Utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm"

Intern utvärdering av Centrum för lärande i hållbar utveckling 20070320

Styrgruppsprotokoll 2005-06-20, 2005-08-16, 2005-11-21, 2006-02-23, 2006-06-13, 2006-10-19, 2007-02-20, 2007-02-22,

Rektorsbeslut, protokoll 2003-12-15, 2005-02-11

Verksamhetsberättelse år 2005 Centrum för lärande i hållbar utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm

Återremittering av "Förstudie med syfte att kartlägga förutsättningarna för en centrumbildning för Utbildning för Hållbar Utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm", daterad 2004-07-01, dnr 59-503/04

ELEKTRONISKA REFERENSER

http://www.lhs.se/LHS/Templates/Page_3595.aspx

http://www.skolutveckling.se/demokrati_jamstalldhet_inflytande/hallbarutveckling

TIDIGARE ARBETSRAPPORTER/WORKING PAPERS

- 2007:70 Lars Geschwind: Policyprojekt och kunskapsområde – Utvärdering av Centrum för lärande i hållbar utveckling vid Lärarhögskolan i Stockholm
- 2007:69 Enrico Deiaci & Maria Johansson: Att få kunskap använd – en utvärdering av tre Mistraprogram
- 2007:68 Göran Melin: Reviewing applications by women: Critical use of additive and reasoning evaluation methods
- 2007:67 Olle Edqvist: Review of SPIDER's funding of ICT Collaboration – Projects with Swedish partners
- 2007:66 Peter Schilling: SSF:s satsning på strategiska forskningscentra – En analys av bedömningsprocessen
- 2007:65 Enrico Deiaci & Göran Melin: Riskanalys av KTH:s engagemang i Pakistan Sweden University
- 2007:64 Göran Melin & Fredrik Scheffer: Gräddfil eller B-lag? Undersökning av anställningsformen biträdande lektor
- 2007:63 Anders Broström: Collaboration for competitiveness – Towards a new basis for regional innovation policy
- 2007:62 Anders Broström, Karla Anaya-Carlsson, Enrico Deiaci & Fredrik Scheffer: Vad kan Staten lära av en effektanalys av såddfinansieringsprogrammet? – En förstudie
- 2007:61 Enrico Deiaci, Anders Broström & Lars Geschwind: Högskola och region – ett trevande förhållande. Reflektioner över exemplet Västra Götalandsregionen
- 2007:60 Karla Anaya-Carlsson & Göran Melin: Den postdoktorala perioden för doktorsexaminerade läsåret 1998/99
- 2007:59 Fredrik Scheffer, Åsa Smedberg, Göran Melin: Fallstudie av en neurovetenskaplig forskarskola. Utvärdering av SSF:s satsning på National Network in Neuroscience
- 2007:58 Fredrik Scheffer & Göran Melin: Fallstudie av en biomedicinsk forskarskola. Utvärdering av SSF:s satsning på programmet Glykokonjugater i biologiska system
- 2006:57 Enrico Deiaci: Utbildningsbranschen – drivkrafter, storlek och nya affärsmodeller
- 2006:56 Göran Melin & Andreas Högberg: "Alla blir professor". En framåtblickande utvärdering av befordringsreformen vid KTH
- 2006:55 Enrico Deiaci & Göran Melin: Considerations on university alliances. Motives, risks and characteristics
- 2006:54 Göran Melin & Rickard Danell: Effects of funding young, promising scientists
- 2006:53 Andreas Högberg, Peder Karlsson & Peter Schilling: "Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer" En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten
- 2006:52 Olle Edqvist: Internationalisering av svensk forskning. Reflektioner från ett antal fallstudier
- 2006:51 Linda Blomkvist & Göran Melin: Forskarstuderande under och efter utbildningen. Jämförande offentlig statistik från Sverige och Danmark
- 2006:50 Enrico Deiaci & Göran Melin: Hur mår klinisk forskning? – en studie av FoU-verksamheten i Landstinget i Östergötland.
- 2006:49 Enrico Deiaci, Peter Schilling & Åsa Smedberg: Att möta kompetensbehov hos små och medelstora företag. En studie av KK-stiftelsens satsningar på Expertkompetensprogrammet
- 2006:48 Andreas Högberg & Göran Melin: Utvärdering av SSF:s satsning på Junior Individual Grants
- 2006:47 Åsa Smedberg & Göran Melin: Utvärdering av SSF:s satsning på Senior Individual Grants
- 2006:46 Ulf Sandström: Forskningsdebattens vad, vem, hur och varför
- 2006:45 Lillemor Kim: Kvalitet kontra kvantitet: Högskoledebatten 2005 – 2006
- 2006:44 Peder Karlsson & Peter Schilling: Nya teorier – Ny kunskapsproduktion? Några teoretiska perspektiv på IVA:s universitetsframsyn 2005/2006
- 2006:43 Karin Caldwell, Ulf J Johansson, Anders Liljas (ordf) & Göran Melin (sek): Utvärdering av INGVAR (Individual Grant for the Advancement of Research Leaders) - med avseende på utformning, urvalsprocess och ledarskapsprogram
- 2006:42 Peter Schilling & Maria Johansson: Finansiering och strategi - En fallstudie över KK-stiftelsens profil- och plattformssatsning vid Blekinge Tekniska Högskola
- 2005:41 Enrico Deiaci & Fredrik Lagergren med medverkan av Åsa Smedberg: Energisystemforskning – till vad och hur mycket? Utvärdering av programmet för Allmänna energisystemstudier
- 2005:40 Enrico Deiaci, Maria Johansson & Hans Westlund: Ju mer vi är tillsammans... – Utvärdering av Delegationen för regional samverkan om högre utbildning
- 2005:39 Maria Johansson, Lillemor Kim, John Storan & Sverker Sörlin: Bridging the Gap – Comparing Actions for Widening Participation in Higher Education in Sweden and England
- 2005:38 Anders Broström, Enrico Deiaci & Göran Melin: Vägval för Örebro universitet och Mälardalens högskola : Utredning av förutsättningar för fusion, allians eller annan samverkan
- 2005:37 Hans Lööf & Anders Broström: Does Knowledge Diffusion between University and Industry Increase Innovativeness

- 2005:36 Lillemor Kim & Per Janson: Kompetens för evidens – om Vårdalstiftelsens särskilda kompetenssatsningar
- 2005:35 Göran Melin: De nya kulturutbildningarna - en undersökning av nya typer av högskoleutbildningar på kulturområdet
- 2005:34 Enrico Deiaco & Anders Broström: Kunskapsregion Stockholm på världsmarknaden - möjligheter och utmaningar för det regionala tillväxtprogrammet
- 2005:33 Lillemor Kim & Ewa Olstedt : Utbildningsvetenskapliga kommittén - en ny aktör i forskningslandskapet
- 2004:32 Anders Broström, Enrico Deiaco & Sverker Sörlin: Tekniska universitet på världsmarknaden? -motiv och förutsättningar för en strategisk allians mellan KTH och Chalmers
- 2004:31 Sverker Sörlin, Institutssektorn, högskolan och det svenska innovationslandskapet
- 2004:30 Sverker Sörlin (ordf.), Mårten Carlsson, Britt-Marie Drottz-Sjöberg och Göran Melin: Utvärdering av det svenska medlemskapet i IIASA
- 2003:29 Göran Melin : Effekter av postdoktorala studier
- 2003:28 Hans Westlund : Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet. En kunskapsöversikt.
- 2003:27 Anders Broström, Hans Lööf & Carolina Sigfridsson: Kartläggning av högre utbildning och universitetsforskning i Mälardalen
- 2003:26 Bo Persson: Typifying Scientific Advisory Structures and Scientific Advice Production Methodologies
- 2003:25 Sandström, Ulf & Martin Hällsten: Företagens finansiering av universitetsforskning – en översikt i mars år 2003
- 2003:24 Janz, Norbert, Lööf, Hans & Bettina Peters: Firm Level Innovation and Productivity : Is there a Common Story Across Countries?
- 2003:23 Hans Lööf: Dynamic Optimal Capital Structure and Technological Change
- 2003:22 Ulf Sandström, Laila Abdallah, Martin Hällsten: Forskningsfinansiering genom regional samverkan
- 2002:21 Jan-Eric Degerblad, Olle Edqvist och Sam Hägglund: Utvärderingsspelet
- 2002:20 Laila Abdallah: Resultat eller process : Trender inom utvärdering av svensk högskoleutbildning under 1990-talet
- 2002:19 Henrik Karlsson: Konstnärlig forskarutbildning i Norden
- 2002:18 Ingrid Schild & Sverker Sörlin: The Policy and Practice of Interdisciplinarity in the Swedish University Research System
- 2002:17 Tobias Harding, Ulf Sandström, Sverker Sörlin & Gella Westberg: God avkastning på marginellt risktagande? Bidrag till en utvärdering av nordiskt forskningssamarbete inom ramen för NOS.
- 2002:16 Sverker Sörlin: Fungerar forskningssystemet?: Några strategiska frågor för strategisk forskning
- 2002:15 Hans Lööf & Almas Heshmati: The Link Between Firm Level Innovation and Aggregate Productivity Growth : A Cross Country Examination
- 2002:14 Göran Friberg: Svenska Tekniker 1620-1920 : Om utbildning, yrken och internationell orientering
- 2002:13 Maria Wikhall: Culture as Regional Attraction : Migration Decisions of Highly Educated in a Swedish Context
- 2002:12 PREST, University of Manchester: A Comparative Analysis of Public, Semi-Public and Recently Privatised Research Centres
- 2002:11 Henry Etzkowitz: The Triple Helix of University - Industry - Government : Implications for Policy and Evaluation
- 2002:10 Lillemor Kim: Masshögskolans paradoxer – fem inlägg i den svenska högskoledebatten
- 2002:09 Sverker Sörlin: Cultivating the Places of Knowledge
- 2001:08 Bo Persson : Reluctant Agencies : Sectorial Agencies and Swedish Research Policy in the 1980s
- 2001:07 Martin Meyer : Science & Technology Indicators Trapped in the Trippel Helix?
- 2001:06 Kunskapssystem i förändring, Verksamhetsprogram 2001-2003
- 2001:05 Verksamhetsberättelse 1999-2000, Föreningen för studier av forskning och utbildning
- 2001:04 Ulf Sandström : Om den svenska arkitektur-, bostads- och stadsbyggnadsforskningens karaktär
- 2001:03 Jenny Beckman, Mats Brenner, Olle Persson & Ulf Sandström : Nya arbetsformer inom diabetesforskning – studier kring en nätverkssatsning
- 2001:02 Lillemor Kim, Robert Ohlsson & Ulf Sandström : Kan samverkan mätas? Om indikatorer för bedömning av KK-stiftelsens satsningar
- 2001:01 Alexander Kanaev & Albert Tuijnman : Prospects for Selecting and Using Indicators for Benchmarking Swedish Higher Education